PvdA-fractie Oost Gelre: Algemene beschouwingen begroting 2014

Zijn we klaar voor de toekomst….?

1. Crisis blijft mensen raken

Een jaarlijks terugkerend thema in de algemene beschouwingen in deze raadsperiode is, helaas, de economische crisis. Hoewel de directeur van De Nederlandse Bank, Klaas Knot, ons wil laten geloven dat in het afgelopen kwartaal de recessie is omgeslagen in een minimale economische groei van een tiende procent, is dat slechts een papieren werkelijkheid. Veel mensen in Nederland en ook in Oost Gelre ondervinden nog steeds de pijnlijke gevolgen van de recessie. Vaak zijn het gevolgen achter de voordeur, die niet meteen voor eenieder zichtbaar zijn. Maar krantenkoppen die ook recent nog aankondigden dat zelfs grote, sterke bedrijven in onze gemeente, die decennia lang geworteld zijn in onze gemeenschap, en voor veel werkgelegenheid zorgen, niet ontkomen aan de golf van ontslagen zijn zeer verontrustend. Kijk naar bedrijven als Koninklijke Hulshof in Lichtenvoorde of de Rouwmaat-Groep in Groenlo; na een aantal jaren recessie zagen kennelijk ook zij zich genoodzaakt om een deel van het personeel naar huis te sturen om zo de toekomst van het bedrijf veilig te stellen. Het zal je maar treffen; je baan verliezen in een tijd waarin banen niet voor het oprapen liggen. Mensen die dit de afgelopen jaren overkwam weten hoe moeilijk het kan zijn om de draad weer op te pakken, de zoveelste sollicitatiebrief de deur uit te doen. Thuis zitten en het gevoel krijgen dat je niet meer participeert in de samenleving. Misschien wel een gevoel van schaamte, dat kinderen niet meer het noodzakelijke geboden kan worden, dat schuldenproblematiek je leven gaat beheersen, dat je vaste klant wordt van de voedselbank in Lichtenvoorde. Verontrustend is de toename die de stichting voedselbank Oost Achterhoek het afgelopen jaar heeft zien ontstaan. Het aantal cliënten is binnen een jaar gegroeid van 200 naar 268 gezinnen. Het is bijzonder en verdient grote waardering dat een organisatie die uitsluitend met vrijwilligers werkt hierin een belangrijke, structurele rol vervult in onze en de ons omringende gemeenten.

2. Armoedebestrijding

Vorige maand was staatssecretaris Jetta Klijnsma op bezoek in Antoniushove in Lichtenvoorde. Met haar spraken we over de grote veranderingen in de zorg en over de problemen van mensen. Ze vertelde over de landelijke campagne die ze ging voeren om armoede vroegtijdig te signaleren. De gedachte hierbij is dat door tijdig in te grijpen voorkomen kan worden dat mensen diep in de schulden terecht komen en in intensieve begeleidings- en schuldsaneringstrajecten terecht komen. Gemeenten kunnen hier samen met maatschappelijke hulpverlenende instellingen (denk aan het Schuld hulp maatjes project van de Vincentiusvereniging) en woningbouwverenigingen een belangrijke rol spelen. De Woonplaats of Pro Wonen moet al aan de bel trekken wanneer een huurder twee maanden zijn huur niet heeft betaald. Na een half jaar is het al vaak te laat. En gemeenten blijven een belangrijke rol behouden in het minimabeleid,

ook wanneer ze het instrument van de categoriale bijzondere bijstand niet langer mogen hanteren. Maatwerk leveren, mensen helpen die recht hebben op een toeslag, bijdrage of op kwijtschelding: het is nu wellicht meer dan ooit van belang, dat we het goede minimabeleid dat enkele jaren geleden door de raad is vastgesteld: "Iedereen doet mee", op een goede en effectieve manier uitvoeren. In juni sprak de PvdA haar zorg uit over het feit dat de sociale Dienst Oost Achterhoek vorig jaar voor Oost Gelre maar liefst 300.000 euro minder had besteed aan minimabeleid dan tevoren geraamd. Wij dringen er bij het college op aan om het gemeentelijke armoedebeleid meer, actiever en pro-actiever uit te blijven voeren in nauwe samenwerking met onze partners.

"…..Eén van de redenen van het overschot 2012 is, dat het college fors minder heeft uitgegeven (de SDOA voor ons) aan bijzondere bijstand. Strenger aan de poort, zo heet het, maar het betekent feitelijk dat minder mensen een beroep hebben kunnen doen op een financiële ondersteuning voor bijzondere situaties. En dat terwijl werkloosheid, armoede, vooral ook in gezinnen met kinderen, in tijden van crisis alleen maar toenemen. Moeten we dan blij zijn dat Oost Gelre 300.000 euro minder heeft uitgegeven, in de wetenschap dat we na alle stimuleringsacties van afgelopen jaren nog steeds een groep mensen die wel recht heeft, niet weten te bereiken? De PvdA deelt die blijdschap niet….."

3. Decentralisaties op het gebied van Zorg, werk en jeugd

We praten er al lang over met elkaar, maar het blijft nog steeds een abstractie: *"de transities in het sociaal domein"*. Vraag een willekeurig inwoner op straat wat het inhoudt, en hij zal het niet weten. Niet vreemd, want ook wij als raad, college en ambtelijke organisatie hebben op hoofdlijnen wel een beeld van de taken waar we binnenkort verantwoordelijk voor worden, maar wat de impact precies zal zijn, welke beleidskeuzes gemaakt moeten worden, welke financiële verplichtingen staan er tegenover de miljoenen euro's aan nieuwe budgetten die we via het Gemeentefonds gaan ontvangen? En welke gevolgen heeft het voor de gemeente om aan de wettelijke zorgplichten te gaan voldoen: 2014 wordt het jaar van de waarheid. Pessimisten voorzien het risico dat gemeenten in grote financiële problemen geraken. Optimisten benadrukken de (theoretische) mogelijkheden om de huidige gefragmenteerde organisatie in de jeugdzorg te stroomlijnen onder de vlag van één gezin, één plan, één verantwoordelijke.

De raad heeft vorige maand een Visie van Oost Gelre op de drie decentralisaties vastgesteld. Een nog erg algemeen stuk, vol uitgangspunten met een hoog 'open deur-gehalte', bijvoorbeeld dat we spaarzaam met de nieuwe middelen moeten omgaan. Verspilling tegengaan juichen we toe. Maar een al te grote focus op de gedachte van de participatiesamenleving, waar Koning Willem Alexander in zijn eerste troonrede op doelde, zou ertoe kunnen leiden dat de gemeente zich teveel richt op een terugtrekkende rol en de kwaliteit van het uitvoeren van de taken niet is geborgd.

Als PvdA fractie krijgen wij de indruk, dat de voorbereiding nog te vrijblijvend is. De regionale samenwerking, een must bijvoorbeeld om de jeugdzorg straks op Achterhoekse schaal uit te gaan voeren, maar ook om op Oost-Achterhoekse schaal echt

werk te gaan maken van de Participatiewet, komt nog volstrekt onvoldoende uit de verf. OK, er is sinds kort het jeugdzorgarrangement met aanbieders van jeugdzorg, dat ervoor moet zorgen dat straks geen kinderen tussen wal en schip vallen. Maar de verzuchting die we begin dit jaar uitten, dat het college geen serieus werk maakt van de intensivering van de samenwerking met buurgemeenten, komt na het lezen van de programmabegroting 2014 weer boven. Het college schrijft: *"Bij samenwerkingen profileren wij ons als een betrouwbare partner"* (pag. 28). We willen het graag geloven, maar zien weinig beweging op dit punt. De frustratie over de kamikazeactie van de coalitiepartijen, die de stekker uit de samenwerking met buurgemeenten trokken, is bij het college kennelijk nog zo groot, dat van een nieuwe visie op gemeentelijke samenwerking nog in het geheel geen sprake is.

4. Hameland

De PvdA fractie heeft vorige maand via het vragenuur de kwestie van de werkomstandigheden bij Hameland aan de kaak gesteld. Het bleek een steen in de vijver te zijn, die zowel binnen als buiten Hameland de nodige reacties heeft opgeroepen. De basis van de problematiek is volgens ons gelegen in een ouderwetse bedrijfscultuur, die wordt gedomineerd door hiërarchie en macht, en waarin individuele medewerkers niet als gelijkwaardige gesprekspartners worden gezien, waarmee op basis van overleg commitment wordt nagestreefd. In de vorige raadsperiode brachten wij een bezoek aan de toenmalige bedrijfslocaties van Hameland. Ook nu komen wij graag tegemoet aan de verzoeken van medewerkers om vooral eens een kijkje te komen nemen in het huidige Hameland. Als fractie vinden we het van belang om dat raadsbreed te doen, waarbij we niet alleen met de directie/leiding, maar vooral ook met medewerkers en leden van de WSW-raad of OR in gesprek kunnen gaan. Onze vraag aan collega-fracties is of zij samen met ons zo'n bezoek te gaan brengen ergens in de komende maanden.
Tijdens het vragenuur beperkte wethouder Bonsen zich tot een eerste reactie, waarbij hij in belangrijke mate leunde op de brief van directeur Wullink, die met gezwinde spoed een dag na indiening van onze raadsvragen, is opgesteld en verzonden. In die brief klinkt erkenning van de problematiek door, zij het dat er verklarende omstandigheden worden aangevoerd, dat er al gewerkt wordt aan oplossingen, of dat de problemen niet overdreven moeten worden. Andere reacties die we vanuit Hameland kregen, geven aan dat de ernst en urgentie zoals die in onze vragen doorklonk, wel degelijk juist waren.
"Het klopt precies en de punten van kritiek zijn een aantal weken later nog onveranderd."
Mensen komen ziek thuis te zitten omdat ze naar eigen zeggen, binnen Hameland "tegen de muren oplopen".
Maar dan onze verantwoordelijk wethouder. Uit documenten die wij ontvingen blijkt, dat de problematiek al in april jl. is aangekaart en onderwerp van gesprek was in het dagelijks bestuur. Vraag aan wethouder Bonsen is wat hij wist en heeft gedaan om verandering in de situatie te brengen. In oktober zegde Bonsen de raad een uitgebreid chronologisch overzicht toe. Die hebben we nog niet ontvangen.
De problemen zijn in de eerste plaats voor de Hameland medewerkers een bron van zorg. Maar de kwestie roept voor ons als PvdA fractie de vraag op of en hoe Hameland

als organisatie een structurele rol in de uitvoering van de nieuwe Participatiewet kan vervullen. Het laten groeien van een breed netwerk van bedrijven en instellingen in en buiten de gemeentegrens, waar indachtig de doelstelling van de wet arbeidsre-integratie van mensen met of zonder beperking, met de inzet van een instrument als loondispensatie mogelijk wordt, vergt een actieve, moderne visie op werkgeverschap. Graag vernemen wij de opvatting van het college hierover.

5. De kwestie Sensire en de rol van Oost Gelre

En dan was er nog een slepende kwestie, die de gemoederen van Den Haag tot Oost Gelre de afgelopen periode heeft beziggehouden. De kwestie huishoudelijke hulp en Sensire. Met de benoeming van een toezichthouder in de persoon van Borstlap, beweegt minister Asscher de betrokken partijen om spoedig tot een goede oplossing van het gegroeide conflict te komen en te zorgen dat de continuïteit van de huishoudelijke hulp vanaf 1 januari 2014 verzekerd is voor inwoners. Het is een conflict waarin via de aanbesteding voor 2014 ook Oost Gelre partij is. Wethouder Wentink gaf in de raadsvergadering van oktober jl. aan dat hem als portefeuillehouder niets te verwijten valt en het traject transparant verlopen is. Die beweringen lijken in een ander daglicht te zijn gekomen met het verschijnen van de onderzoeksjournalistieke analyse van de Volkskrant van oktober jl. Daarin wordt geconcludeerd, dat in juni 2012 Sensire met de verantwoordelijke portefeuillehouders sociale zaken van de Achterhoekse gemeenten een deal gesloten heeft om de huishoudelijke hulp 1 in een nieuw alfabureau onder te gaan brengen. Namens de gezamenlijke portefeuillehouders zou onder meer wethouder Saris van Winterswijk haar fiat aan die deal hebben gegeven. Vanuit onze controlerende rol van de raad is het van belang, duidelijk te krijgen of de constellatie van feiten die tot deze conclusie leiden, juist is. Wanneer ook Oost Gelre expliciet of impliciet heeft ingestemd met de vermeende deal met Sensire uit juni 2012, dan is dat zeer kwalijk. De PvdA doet een dringend beroep op het college om haar rol en betrokkenheid duidelijk te maken.

Kortom: we doen er goed aan om spoedig met de uitwerking van de transities verder te gaan. Denk aan de moeilijke opgave om m.b.t. de huishoudelijke hulp vanaf 2015 wellicht 40% te moeten bezuinigen. Dat leidt onherroepelijk tot de noodzaak van ingrijpende keuzes waarbij een groep mensen die nu nog wel recht heeft op een voorziening die in de toekomst kwijt raakt. Hier zou in onze ogen nu al in de vorm van het uitdenken van scenario's een visie op voorbereid kunnen worden.

De PvdA vraagt het college hoe zij staat tegenover het actuele voorstel van bemiddelaar Borstlap met betrekking tot de mogelijke overname door TSN voor 2014, waarmee perspectief geboden kan worden aan de mensen die aangewezen zijn op huishoudelijke hulp en de vele medewerkers van Sensire van wie de rechtspositie uiterst ongewis is.

6. Zorgcorporaties hebben de toekomst

Tot slot en in het verlengde van de Sensire-discussie, vraagt de PvdA in deze beschouwingen aandacht voor het concept van zorgcorporaties. Een idee om op een vernieuwende, kleinschalige manier te werken aan nieuwe vormen van zorg, met als

centrale thema dat slimme dwarsverbanden worden gelegd (denk bijvoorbeeld aan de inzet van mensen met een beperking bij de corsobouwers), waardoor zorg betaalbaar en in de verschillende kernen georganiseerd kan (blijven) worden.
Het initiatief vanuit Mariënvelde, waar de dorpsgemeenschap zelf momenteel een inventarisatie maakt onder jong en oud, van vraag en aanbod die mogelijk in een nieuw MFA bij elkaar gebracht kan worden, lijkt naadloos aan te sluiten op het idee van de zorgcorporatie. Als PvdA-fractie zijn we in contact met de initiatiefnemers in Mariënvelde en gaan we graag het gesprek aan om actief mee te denken over mogelijkheden om de zorg op vernieuwende manieren dichtbij mensen vorm te geven. De raad zal hierover in de komende tijd het debat moeten aangaan.

7. Tot slot

In deze algemene beschouwingen hebben wij vooral de focus gelegd op de sociale agenda. De onderwerpen laten zien dat Oost Gelre in het sociale domein naar onze opvatting, ondanks de inspanningen die op vele terreinen worden gepleegd, nog niet klaar is voor de toekomst. Maar ook daarbuiten valt er nog het nodige te doen.
Met het vernieuwen van de dorps- en stadspleinen, zijn de problemen in onze kernen niet opgelost. Leegstand van winkels blijft een punt van zorg. Wat heeft het college gedaan met onze motie van oktober vorig jaar die opriep tot een beleidsregel vrijkomende detailhandelsbebouwing naar analogie van de vrijkomende agrarische bebouwing? We zien of horen er niets over.
Dan de duurzaamheid: de start van de Agem is nu eindelijk nabij. De PvdA hoopt dat die in komende jaren kan uitgroeien tot een belangrijke regionale energieleverancier die een concrete bijdrage kan gaan leveren aan de uitvoering van het Akkoord van Groenlo. Maar opnieuw dringt de vraag zich op: Wat doet de gemeente Oost Gelre zelf op het gebied van de ambitieuze duurzaamheidsplannen? Welke resultaten gaan we volgend jaar bereiken?
De zoektocht naar een nieuwe burgemeester is in volle gang. Ook zij zal vanaf 2014 mee kunnen helpen om Oost Gelre verder klaar te maken voor de toekomst.
En op het gebied van Integriteit? Het onderwerp is na de heftige debatten in en buiten deze politieke arena, waarbij menigeen zijn of haar eigen waarheid predikte, van onverminderd groot belang, ook in 2014. De wijze waarop de raad begonnen is met elkaar het gesprek hierover aan te gaan is positief.

Voorzitter, wij danken alle mensen die aan deze programmabegroting 2014 hebben bijgedragen. Volgend jaar ontvangen we hem graag in een i-pad compatibele opmaak, zodat ook dit laatste stuk papier achterwege kan blijven.

PvdA-fractie
Richard Klein Tank
Peter Baks